

Vrouwelijke en mannelijke kandidaten bij de verkiezingen van 24 november 1991 in Vlaanderen

door Mieke VAN HAEGENDOREN,

Gewoon hoogleraar aan het Limburgs Universitair Centrum

I. Inleiding

De politicus is zeer nieuwsgierig naar de mening van zijn opdrachtgever, de kiezer, die zijn carrière kan maken of breken. In zijn kielzog heeft de politoloog al veel onderzoek verricht naar zijn vaak verrassende en onvoorspelbare gedrag. Ook de gekozene is al voorwerp geweest van wetenschappelijk onderzoek. Merkwaaardig genoeg viel de kandidaat, nl. deze die zijn nek uitsteekt maar hiervoor vaak weinig gehonoreerd wordt, buiten het gezichtsveld van de politicus, en ook van de wetenschapper.

De aanleiding tot dit beperkte onderzoek, was de vaststelling dat de vrouwelijke kandidaten bij de vorige verkiezingen eens te meer weinig mandaten in de wacht sleepten, hoewel hun aantal voorkeurstemmen beduidend hoger lag dan bij voorgaande verkiezingen.

Voor de Emancipatieraad was dit de aanleiding om het Centrum Vrouwenstudies van de Universiteit Antwerpen en de Université des Femmes de opdracht te geven een onderzoek te doen naar het profiel van de vrouwelijke en mannelijke kandidaten, om te trachten op basis van deze resultaten een strategie ten aanzien van de vrouwelijke kandidaten uit te stippelen: ¹

In dit artikel zal ik mij beperken tot het schetsen van het profiel van de vrouwelijke en mannelijke kandidaten.

II. Methodiek van de schriftelijke enquête

Er werd geopteerd voor een schriftelijke enquête die gestuurd werd naar alle vrouwelijke (772) en naar een steekproef van de mannelijke kandidaten (800 op 2.332) op de lijsten voor Kamer en Senaat.

De vragenlijst werd opgesteld in onderling overleg tussen het Steunpunt Women's Studies UIA en l'Université des Femmes. Dit betekent dat een aantal vragen gemeenschappelijk zijn in de nederlandstalige en de franstalige vragenlijst, maar in beide vragenlijsten worden ook een aantal verschillende items bevraagd. De nederlandstalige vragenlijst bevatte 47 – overwegend gesloten – vragen.

---

(1) Het volledige onderzoeksrapport, M. VAN HAEGENDOREN, R. VANHERCK, M. VAN NULAND, *Het profiel van de kandidaten (op de Nederlandstalige lijsten) bij de verkiezingen van 24 november 1991 een vergelijking tussen de vrouwen en de mannen*. Antwerpen 1992, kan aangevraagd worden op het Centrum Vrouwenstudies, Universiteitsplein 1, 2610 WILRIJK.

Het antwoord-percentages voor de vrouwelijke kandidaten bedroeg 41,6%, dat van de mannelijke 38,5%.

III. Identificatiegegevens en leefsituatie ²

A. Leeftijd

De kandidaten zijn niet van de jongsten : de mannen zijn gemiddeld 45, de vrouwen gemiddeld 43 jaar. Bij de vrouwen zijn alle leeftijdsgroepen vrij evenwichtig vertegenwoordigd. Bij de mannen is er een opvallende oververtegenwoordiging van vijftigplussers.

TABEL I
Leeftijd van de kandidaten

Leeftijdscategorie	MK ³	VK ³
≥ 34 jaar	18,0	17,4
34 - 39 jaar	11,3	18,4
40 - 44 jaar	19,4	22,3
45 - 49 jaar	20,4	19,4
≤ 50 jaar	31,0	22,6
Totaal (N)	284	310

B. Socio-economische achtergrond

De vaders van de kandidaten zijn of waren vooral werkzaam als arbeider en kleine zelfstandige. In dit verband zijn er wel significante verschillen tussen de mannelijke en de vrouwelijke kandidaten in die zin dat de vrouwen uit een iets hoger gesitueerd sociaal milieu komen. Ongeveer 35% van de vrouwelijke kandidaten, tegenover slechts 28% van de mannen, heeft een vader die behoort tot het kaderpersoneel, die zelfstandige is met meer dan 10 werknemers, die een vrij beroep uitoefent of ambtenaar is van niveau 1. Bovendien heeft bijna de helft van de mannelijke kandidaten, tegenover slechts 1 op 3 vrouwen, een arbeider of uitvoerend bediende als vader.

De moeders van de kandidaten zijn overwegend niet beroepsactief : 60% van de moeders van zowel de vrouwelijke als de mannelijke kandidaten oefent of oefende geen betaalde beroepsarbeid uit. Het is verrassend dat de beroepsactieve moeders overwegend kleine zelfstandige zijn.

(2) In de tabellen worden in de eerste kolom de resultaten van de mannelijke kandidaten weergegeven (onder hoofding MK), de tweede kolom toont de antwoorden van de vrouwelijke kandidaten (VK). Onderaan de tabel wordt zowel voor de mannen als de vrouwen het aantal respondenten aangegeven dat de betreffende vraag beantwoordt heeft (N).

(3) MK staat voor mannelijke kandidaat. VK staat voor vrouwelijke kandidaat.

TABEL II
Beroepsactiviteit vader en moeder van de kandidaten

Beroepsactiviteit ouders	Vader		Moeder	
	MK	VK	MK	VK
Niet beroepsactief	1,6	1,8	59,0	60,3
Arbeid(st)er	30,1	24,0	9,7	5,9
Uitvoerend bediende	13,4	8,6	2,8	4,3
Middenkader	7,7	7,5	2,8	1,6
Hoger kader	4,5	5,4	0,3	0,7
Zelfstandige ($\leq$ 10 medewerkers)	18,7	22,6	13,2	15,4
Zelfstandige ($\geq$ 10 medewerkers)	2,8	4,3	2,1	1,3
Vrij beroep	4,9	4,3	4,9	2,6
Ambtenaar niveau 1	3,7	4,7	1,4	1,0
Ambtenaar niveau 2, 3 of 4	4,9	5,7	2,1	0,7
Onderwijs	4,5	9,0	1,7	5,9
Militair(e)	3,3	2,2	0,0	0,3
Totaal (N)	246	279	242	305

C. Opleiding van de kandidaten

Wat het opleidingsniveau van de kandidaten betreft, zijn er grote verschillen tussen de mannen en de vrouwen, verschillen die misschien wel een verklaring kunnen bieden voor hun verschillende politieke invloed. Bijna de helft van de mannen heeft een universitair diploma op zak, bij de vrouwen is dit slechts 22%.

TABEL III
Hoogste behaalde diploma van de kandidaten

Hoogst behaalde diploma	MK	VK
Lager onderwijs	5,8	1,9
Lager secundair onderwijs	8,6	14,5
Hoger secundair onderwijs	20,6	27,2
HOBu kort type	15,1	26,0
HOBu lang type	6,9	8,0
Universitair onderwijs	43,0	22,5
Totaal (N)	291	311

Maar hoe dan ook, het opleidingsniveau van de kandidaten is veel hoger dan dat van de gemiddelde bevolking.

D. Beroepsactiviteit kandidaten

Meer mannen dan vrouwen zijn beroepsactief: 83% tegenover 70%. Wanneer we de activiteitsgraad van de vrouwelijke kandidaten in de verschillende leeftijdscategorieën vergelijken met de activiteitsgraad van de corresponderende leeftijdsgroepen van de totale vrouwelijke bevolking, valt meteen hun hoge graad van beroepsactiviteit op. De vrouwelijke kandidaten werken opmerkelijk meer buitens-

huis dan de doorsnee vrouwelijke bevolking, en dit geldt voor alle leeftijdscategorieën.

De aard van de beroepsactiviteit van de vrouwelijke kandidaten kan misschien ook weer een stukje hun geringere impact verklaren: slechts een vierde van de vrouwelijke kandidaten bekleedt een leidinggevende functie (kader, vrij beroep, zelfstandige met meer dan 10 werknemers), tegenover de helft (nl. 49%) van de mannelijke kandidaten. De werkomgeving van de vrouwelijke kandidaten bestemt hen niet zo direct voor op een politieke carrière: één op drie verricht uitvoerende verzorgingsarbeid of staat in het onderwijs. Deze vrouwen kunnen het misschien wel met veel moeite brengen tot parlementair (maar dan als backbencher); de advocaat is al eerder voorbestemd om minister te worden.

TABEL IV

Beroepsactiviteit van de kandidaten

Beroepsactiviteit	MK	VK
Arbeid(st)er	6,6	4,1
Uitvoerend bediende	20,2	30,6
Uitvoerende verzorgingsarbeid	2,1	12,2
Middenkader	5,0	7,7
Onderwijs	16,5	20,3
Kaderfunctie	25,6	14,9
Zelfstandige ($\geq$ 10 medewerkers)	5,8	6,3
Zelfstandige ($\leq$ 10 medewerkers)	2,5	0,9
Vrij beroep	15,7	3,2
Totaal (N)	242	222

E. Gezinssituatie van de kandidaten

De vraag naar de leefsituatie leert ons dat de meerderheid (meer dan 60%) traditioneel samenleeft met partner en kinderen.

TABEL V

Leefsituatie van de kandidaten

Huidige leefsituatie	MK	VK
Ouders	4,1	2,2
Alleen	8,5	10,2
Partner/echtgenoot zonder kind	18,8	16,6
Partner/echtgenoot met kinderen	65,2	61,7
Alleen met kinderen	3,1	7,0
Andere	0,3	2,2
Totaal (N)	293	313

De kandidaten die 'traditioneel' leven, beantwoorden meteen aan het modale gezin: ze hebben iets meer dan 2 kinderen.

Opvallend is daarentegen wel het vrij hoog percentage, zowel bij de vrouwen als bij de mannen, van de alleenstaanden, ongeveer 1 op 10. Is politiek en gezin dan toch moeilijk te verzoenen?

F. De partners van de kandidaten

Bij een gemiddelde leeftijd van 43 jaar voor de vrouwelijke kandidaten ligt het voor de hand dat hun partners overwegend (87%) beroepsactief zijn. Gelet op het relatief hogere sociale milieu van de vrouwelijke kandidaten is het niet verwonderlijk dat bij hun partners een lichte oververtegenwoordiging te vinden is van de midden en hogere klassen. Slechts 10% van de partners van de vrouwelijke kandidaten zijn arbeiders en slechts 16% staat in het onderwijs. Parallel hiermee stellen we ook vast dat het aantal universitair hoog ligt (38%). De partners zijn alleszins hoger geschoold dan de vrouwelijke kandidaten zelf, waar we maar 22% universitair aantreffen.

Tenslotte is het markant dat bijna 1 op 3 van de moeders van de partners beroepsactief was: dit bevestigt de resultaten van analoog onderzoek, namelijk dat beroepsactieve moeders een stimulerend voorbeeld zijn voor de mannen om beroepsactiviteit van hun vrouwen te stimuleren of minstens te dulden.

Wat de partners van de mannelijke kandidaten betreft, deden we enkele merkwaardige vaststellingen. Bijna 60% van deze vrouwen zijn beroepsactief, een veel hoger percentage dan het gemiddelde in Vlaanderen, maar ze oefenen vooral jobs uit die het mogelijk maken de dagdagelijkse verantwoordelijkheid voor het gezin op zich te nemen: ze zijn uitvoerend bediende, ambtenaar of leerkracht. De partners van de vrouwelijke kandidaten hebben daarentegen veel meer jobs die zeer intensief zijn. Het zijn met name functies die zowel de aandacht als de tijd van deze mannen opsorpen, waardoor zij fysisch en mentaal minder voor het gezin beschikbaar zijn.

IV. De politieke carrière van de kandidaten

A. Partijbetrokkenheid

De kandidaten zijn zeer trouwe partijleden: de vrouwen zijn gemiddeld reeds meer dan 10 jaar lid; toch slaagt 1 op 10 erin geen lid te zijn van een politieke partij. De mannen zijn gemiddeld veel langer lid (nl. 16 jaar); bij hen ligt het percentage leden ook opmerkelijk hoger dan bij de vrouwelijke kandidaten: 95% is lid van een politieke partij.

Maar hoewel de vrouwen loyale partijleden zijn, zijn zij vaak niet nauw betrokken bij het dagelijkse partijleven. Slechts 70% is lid van het plaatselijk bestuur, waarvan ongeveer de helft in het dagelijks bestuur zetelt. Iets meer dan 1 op 3 is lid van het arrondissementeel bestuur en ongeveer 40% hiervan is lid van het dagelijks bestuur. Op nationaal niveau liggen de scores nog lager: slechts 17% (dus minder dan 1 op 5) is actief betrokken in het nationaal bestuur en ongeveer een kwart hiervan zetelt in het dagelijks bestuur.

De mannen zijn duidelijk veel meer betrokken bij het dagelijkse reilen en zeilen van hun partij: ongeveer 80% is actief op het plaatselijk vlak (hiervan is 1 op 3 lid van het bestuur en 2 op 3 van het dagelijks bestuur). Circa 60% is op arrondissementeel niveau actief en een vijfde is lid van het nationale (dagelijks) bestuur.

We kunnen dus besluiten dat de mannen meer geïntegreerd zijn in het partijnetwerk dan hun vrouwelijke medekandidaten.

B. *Verloop politieke carrière*

Wanneer we kijken naar de politieke carrière van de kandidaten valt het op dat de meesten niet voor de eerste keer op de lijst stonden. Een vroegere deelname aan gemeente-, provincieraads- en parlementsverkiezingen schijnt zo wat het visitekaartje te zijn om op de lijst te (mogen) fungeren voor de parlementsverkiezingen en dit zowel voor de mannen als de vrouwen.

Het is bedroevend te moeten vaststellen dat slechts weinig vrouwen politieke ervaring als mandataris hebben. Slechts 11% van de vrouwelijke respondenten bekleedden een mandaat van burgemeester, schepen, OCMW-voorzitter, député of parlementair op de dag van de jongste verkiezingen. Hun mannelijke collega's scoren ook hier weer opmerkelijk hoger: ongeveer een vierde (namelijk 23%) van de mannelijke kandidaten oefenden op de dag van de laatste parlementsverkiezingen het ambt uit van burgemeester, schepen, voorzitter van een OCMW, bestendig afgevaardigde of parlementair.

C. *Dienstbetoon*

Wanneer de vrouwen gevraagd wordt naar het aantal gevallen dienstbetoon dat ze in 1991 behandelden, beantwoordt slechts 40% de vraag. Hiertussen zitten bovendien ook die vrouwen die stelden dat ze niet aan dienstbetoon hebben gedaan. Wanneer we enkel de "nuttige" antwoorden beschouwen, i.c. die antwoorden die melding maken van minstens één geval van dienstbetoon, komen we aan een gemiddelde van 233 gevallen van dienstbetoon in het vorige jaar op 74 respondenten (dus 24% van de steekproef).

Bij de mannen beantwoordde 58% deze vraag. Wanneer we ook hier weer enkel de 'nuttige' antwoorden bekijken, stellen we vast dat ongeveer 43% van de mannen aan dienstbetoon heeft gedaan, waarbij ze elk gemiddeld 304 gevallen behandelden.

Meer mannelijke dan vrouwelijke kandidaten doen dus aan politiek dienstbetoon én de mannen die aan dienstbetoon doen krijgen gemiddeld meer gevallen te behandelen dan hun vrouwelijke collega's. Dit fenomeen wijst er duidelijk op dat mannen beter hun weg door de instellingen kennen of althans geacht worden deze weg beter te kennen dan hun vrouwelijke collega's.

D. *Netwerken*

In de literatuur leest men dat het uitbouwen van netwerken een voorwaarde is voor een geslaagde politieke carrière. Ook hier bestaan tussen de geslachten enkele verschillen. De vrouwen blijken op dit gebied alleszins geen koplopers te zijn. Nog geen 5,4% zetelt in de besturen van vakbonden en slechts 7,3% is bestuurslid van een mutualiteit; zelfs in de vrouwenverenigingen en socio-culturele organisaties munten zij niet uit qua aanwezigheidspolitiek.

De mannen zijn sterker geïntegreerd in het verenigingsleven: 16% is bestuurslid in een sportvereniging en 36% zetelt in het bestuur van een socio-culturele vereniging. Bijna 1 op 10 is bestuurslid van een vakbond en/of behoort tot het bestuur van een mutualiteit.

E. *Aanzetten om in de politiek te stappen*

Verder leest men dat vrouwen – meer dan mannen – geneigd zijn in de politiek te stappen wanneer zij in hun onmiddellijke omgeving een lichtend voor-

beeld ervaren. Het antwoord op de desbetreffende vraag bevestigt deze stelling: 66% van de vrouwelijke kandidaten heeft in haar onmiddellijke omgeving iemand gekend die als militant of mandataris met politiek te maken had. Zoals te verwachten zijn het vooral de partner, huisvriend en vader die hier een voorbeeldfunctie vervullen; de invloed van de moeder verzinkt in het niet, en als ze al een voorbeeld geweest is, dan alleen als militant (om koffie te schenken?, om tombola-ticketten te verkopen?), nauwelijks als mandataris.

De mannelijke kandidaten vertonen een ander beeld: slechts de helft heeft in zijn onmiddellijke omgeving iemand gekend die als militant of mandataris dagelijks met politiek te maken had. Net zoals voor de vrouwelijke kandidaten zijn vooral de vader en de huisvriend belangrijk als voorbeeld. Maar in tegenstelling tot de vrouwen speelt de partner voor de mannelijke kandidaat geen enkele rol als lichtend voorbeeld.

Deze vaststellingen bevestigen wat we in de literatuur kunnen lezen over vrouwen en carrière, namelijk dat zij een mentor nodig hebben om te slagen. Voor de mannen is dit blijkbaar anders: zij hebben hun netwerken. Bovendien schoppen zij het ook verder.

TABEL VI

Aanwezigheid militant/politiek mandataris in omgeving

Militant/Politiek mandataris in omgeving	MK	VK
Ja	49,6	66,1
Nee	50,4	33,9
Totaal (N)	282	301

Uiteraard stelden we ook de vraag waarom de betrokkene politiek actief is. Hier scoren vooral roeping, gemeenschapszin, burgerplicht hoog, gevolgd door 'het politieke leven trok mij aan', intellectuele uitdaging en familietradities. Bij de vrouwen speelt toeval een veel grotere rol dan bij de mannen (18% tegenover 10%), wat erop zou kunnen wijzen dat zij hun politieke loopbaan minder plannen en bijgevolg op de lijst komen als muurbloempje.

TABEL VII

Motieven om in de politiek te stappen

Motieven	MK	VK
Politiek/Politieke leven aantrekkelijk	37,8	29,6
Toeval	9,9	18,1
Familiale traditie	9,9	13,8
Intellectuele uitdaging	22,9	26,0
Roeping, gemeenschapszin, burgerplicht	60,4	58,9
Anderz	17,7	25,0
Totaal (N)	284	304

Opmerking: Er waren meerdere antwoorden mogelijk.

V. De kandidaatstelling

A. Plaats op de lijst. Voorkeurstemmen

Uiteraard nemen de meeste kandidaten niet-verkiesbare plaatsen in op de lijsten: velen zijn geroepen, slechts weinige worden verkozen.

Voor de vrouwen geldt dit nog meer dan voor de mannen: bijna 20% (tegenover 10% voor de mannelijke kandidaten) niet verkozen vrouwen behaalde meer voorkeurstemmen dan kandidaten op de lijst die wél verkozen werden. Dit moet een bittere pil zijn voor deze niet-verkozenen. Opvallend is bovendien dat 84% van de vrouwen meer voorkeurstemmen behaalde dan bij de voorgaande verkiezingen, tegenover slechts 62% voor de mannelijke kandidaten, een duidelijk bewijs dat vrouwen op lijsten voor de partijen een aanwinst zijn en dat zij bij de jongste verkiezingen een goede score behaalden.

B. Lijstsamenstelling

Wat dan de samenstelling van de lijsten betreft, deden we enkele merkwaardige vaststellingen. Vooreerst wordt er nog in ongeveer een derde van de gevallen gepolld. De lijststamenstelling is ook vaak in handen van een bestuur en gebeurt, in iets mindere mate, door een ad hoc comité.

Vervolgens valt het op dat heel wat vrouwelijke én mannelijke kandidaten eigenlijk niet goed weten door wie de lijstsamenstelling juist gebeurt. Weinig kandidaten hebben de vraag beantwoord of vrouwen deel uitmaken van de besturen of ad hoc comités die de lijsten samenstellen. Bij de kandidaten die wel een antwoord op deze vraag geven, valt dan weer op dat een hoger percentage mannen dan vrouwen ervan overtuigd is dat vrouwen hieraan deel nemen. Hoe dan ook, een aanzienlijk aantal van deze ad hoc comités bestaat enkel uit mannen. De eis van de vrouwenbeweging dat voldoende vrouwen moeten aanwezig zijn op de plaats van deze cruciale besluitvorming is bijgevolg zeer terecht.

C. Kandidaatstelling

De ondervertegenwoordiging van de vrouwen op de lijsten is echter niet alleen toe te schrijven aan de beslotenheid waarin de lijstsamenstelling gebeurt, maar ook aan het gebrek aan ambitie bij de vrouwen zelf: drie op vier verklaart immers dat ze op de lijst terecht kwamen omdat ze 'gevraagd werden' en niet omdat ze zelf enig initiatief namen. Bij de mannen stelde 40% zichzelf kandidaat.

TABEL VIII

Wijze kandidaatstelling

Wijze kandidatuur	MK	VK
Zelf kandidaat gesteld	39,9	24,8
Werd gevraagd	60,1	75,2
Totaal (N)	278	303

D. Moeilijkheden om de politieke activiteiten te combineren met baan en familie

Vrouwelijke kandidaten rijden blijkbaar meestal voor eigen rekening, niet bepaald gestimuleerd door de overwegend mannelijke partijbesturen, en weinig gesteund door de eigen organisatorische achterban. Je zou voor minder afhaken, zeker wanneer een grote minderheid, namelijk 34%, toegeeft moeilijkheden te ondervinden bij het op elkaar afstemmen van professionele en politieke activiteiten. Eerlijkheidshalve moeten we hier aan toevoegen dat de mannelijke kandidaten, zij het in iets mindere mate (nl. 28%), ook deze klacht uiten.

De helft van de vrouwen die signaleren dat ze concrete problemen ervaren bij de afstemming van hun beroepsactiviteit en hun politieke leven heeft te kampen met tijdsgebrek. 12% heeft moeilijkheden met het tijdstip waarop de politieke activiteiten plaatsvinden en 10% spreekt over onregelmatige werkuren.

Ook de mannen die op dit vlak problemen signaleren, maken vooral melding van een gebrek aan tijd (63%). Als we nagaan of zij ook problemen ervaren met het tijdstip van de politieke activiteiten, ligt dit percentage veel lager dan bij de vrouwen (toch blijft het niet te verwaarlozen); namelijk 7%. Opvallend is wel dat slechts 1% de eigen (onregelmatige) werkuren als ernstige belemmering ervaart. Dit heeft meer dan waarschijnlijk te maken met het feit dat mannen in hun jobs minder gebonden zijn aan vaste werkuren.

Maar het afstemmen van gezinsverantwoordelijkheden en politieke activiteiten leidt voor nog meer vrouwen tot problemen, nl. 45%. De meest gesignaleerde problemen in dit verband zijn weer tijdsgebrek (43%), het tijdstip van de politieke activiteiten (22%) en, tenslotte, moeilijkheden met het organiseren van de verschillende activiteiten (tijdsplanning).

Ook dit moet ons tot nadenken stemmen: de gemiddelde leeftijd van de vrouwelijke kandidaten is 43 jaar, we kunnen dus veronderstellen dat de grote problemen van kinderopvang achter de rug zijn, en toch blijft de combinatie gezin-politiek problematisch. Gezinsverantwoordelijkheid is dan ook veel meer dan zorgen voor kleine kinderen: ook wanneer de kinderen groot zijn, of het huis hebben verlaten, moet nog iemand de verantwoordelijkheid dragen voor de bevoorrading, de verzorging van de maaltijden, het schoon houden van het huis, de kleine herstellingen, de administratie. Met het parkeren van de kleine kinderen zijn de problemen van de vrouwen allesbehalve opgelost, zolang beide partners niet hun effectieve verantwoordelijkheid in de huishouding opnemen.

Ook de mannen hebben op dit gebied problemen, maar veel minder: 1 op 3 signaleert knelpunten op dit vlak. De helft hiervan ervaart een gebrek aan tijd en circa 27% signaleert zijn uithuizigheid (waardoor hij minder tijd en aandacht heeft voor partner, kinderen of hobby's) als groot probleem.

Is de politicus dan echt een zeeman op de lange omvaart?

TABEL IX

Moeilijkheden bij het afstemmen van het politieke leven met respectievelijk het professionele leven en het gezin

Problemen combinatie politieke leven en...	Beroep		Gezin	
	MK	VK	MK	VK
Ja	28,2	33,8	32,6	44,7
Nee	71,8	66,2	67,4	55,3
Totaal (N)	284	272	288	295

VI. Profiel van de vrouwelijke kandidaat

Zij is 43 jaar oud, komt uit een arbeidersgezin of een gezin van kleine zelfstandigen, heeft een diploma hoger onderwijs (humane wetenschappen of verzorging) op zak. Haar sociale herkomst ligt iets hoger dan die van de mannelijke kandidaten. Zij is beroepsactief, leeft samen met partner en 2 kinderen.

De vrouwelijke kandidaat is reeds meer dan 10 jaar lid van de partij, maar is niet betrokken bij het dagelijks reilen en zeilen van haar partij; zij heeft zelden een belangrijk mandaat. Nochtans nam zij reeds meerdere keren heel actief deel aan de verkiezingen, zonder veel perspectief op één of andere politieke loopbaan. Haar netwerken zijn trouwens zeer zwak uitgebouwd.

Haar deelname aan het politieke leven motiveert zij overwegend vanuit gemeenschapszin; en verder is er het lichtend voorbeeld van vader en/of partner.

Haar gebrek aan ambitie blijkt uit het feit dat zij meestal niet zelf het initiatief neemt om kandidaat te zijn, de haar aangeboden plaats accepteert en zelfs niet steeds exact weet hoe de lijsten tot stand komen.

De vrouwelijke kandidaat ondervindt in haar campagne weinig steun van vrouwencommissies binnen de partij – voor zover die al bestaan – en van vrouwenorganisaties.

Tenslotte is zij van oordeel dat het tijd is een wettelijke regeling uit te werken voor de aanwezigheid van vrouwen op de lijsten.

VII. Profiel van de mannelijke kandidaat

Hij is 46 jaar oud en komt net als de vrouwelijke kandidaat uit een milieu van arbeiders, uitvoerend bedienden of kleine zelfstandigen. Hij heeft zich via zijn studies, meestal van universitair niveau kunnen opwerken; hij vervult nu vaak een kaderfunctie of een vrij beroep en is als dusdanig veel beter voorbereid dan zijn vrouwelijke tegenhanger voor een politieke carrière.

Hij heeft een partner gekozen die wel vaak beroepsactief is, maar dan in die zin dat haar beroep geen belemmering vormt voor zijn carrière. Hij heeft gemiddeld twee kinderen waarvoor hij de dagelijkse zorgen, zoals in de meeste gezinnen, overwegend aan zijn partner laat.

Hij is een trouw partijlid dat duidelijk meer dan zijn vrouwelijke medekandidaten geïntegreerd is in het partijnetwerk, hij oefen(t)(de) trouwens ook meer mandaten uit dan zijn vrouwelijke collega's.

Vader en of huisvriend zijn wel voorbeelden voor hem, maar minder dan voor zijn vrouwelijke collega ; zijn partner is irrelevant als voorbeeld voor zijn politieke carrière.

Net als die vrouwelijke collega, maar zoals verwacht in mindere mate, heeft hij wat problemen om zijn politieke activiteiten te combineren met zijn beroep en gezin.

VIII. Besluit

Uit de vorige paragrafen kan worden afgeleid dat de profielen van de mannelijke en vrouwelijke kandidaten niet zo sterk van elkaar afwijken. Toch vallen er, bij nauwkeurige bestudering verschillen op tussen de geslachten, die ieder op zich niet spectaculair zijn, maar gecumuleerd de mannen een grote voorsprong geven in het politieke leven.

Zo tellen de mannelijke kandidaten meer universitaireren onder zich. Ze bekleeden ook meer leidinggevende functies dan hun vrouwelijke medekandidaten. Functies die misschien wel zeer tijdrovend zijn, maar die ook een hoge graad van tijdautonomie inhouden en waarin ook (belangrijke) contacten kunnen gelegd worden. Zij hoeven zich in hun beroeps- en politieke loopbaan dan ook veel minder dan de vrouwen te bekommeren over de beslommingen van het gezin en huishouden. Zo dragen zij veel minder dan de vrouwelijke kandidaten de (dagelijkse) zorg voor de kinderopvang ; ze leven dan ook meer samen met partners die deze verantwoordelijkheid op zich nemen.

Zowel binnen de partij als daarbuiten zijn zij veel meer geïntegreerd in allerlei netwerken. Ze zijn bij voorbeeld meer actief in het bestuur van hun partij, ze nemen meer deel aan het verenigingsleven,...

Hieruit volgt dat de ondervertegenwoordiging van de vrouw in de politiek een structureel probleem is, volgend uit de algemeen zwakkere positie van de vrouw in het maatschappelijk leven.

Optimisten zullen hieruit concluderen dat het probleem zich automatisch zal oplossen, naarmate vrouwen nog meer beroepsactief worden, en verder doorstoten naar de maatschappelijke top. Maar hoe is het dan te verklaren dat de laatste halve eeuw de aanwezigheid van de vrouw in de politiek nauwelijks verbeterde, ondanks het feit dat haar maatschappelijke positie spectaculair veranderde ?

Moet dan toch op structurele wijze gezocht worden naar oplossingen ? Quota ? Tussenkomen van de wetgever ?

Summary: Female and male candidates in the elections on november 24 1991 in Flanders

This article deals with the differences that exist between the profile of Flemish male and female political candidates placed on election-lists. The survey, held amongst all female and male political candidates, shows that male candidates find themselves in a more favourable position due to the accumulation of small gender differences in education, professional and domestic life.

Male candidates more often have university degrees and leading functions resulting in more important relations. They are better represented both in the partystructure and in corporate life.

Child care and domestic tasks seem to be (usually) their partner's responsibility.

Female political underrepresentation is a result of a generally weaker position of women in society. Notwithstanding the enormous progress made over the last five decades, the problem of female underrepresentation in politics remains a structural one. Hence, the question is whether a solution should ask for structural measures by the government.